

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

ADMINISTRATION IN ACCORDING WITH GOOD GOVERNANCE OF THE BASIC EDUCATIONAL INSTITUTES UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

ดร.สาคร มหาหิงค์¹

DR.SAKORN MAHAHING

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 และแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 124 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 ภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมากทั้ง 10 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักความเสมอภาค และด้านหลักฉันทามติตามลำดับแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 1) ควรกำกับ ดูแล ส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบ และข้อบังคับต่างๆของการบริหารงานในสถานศึกษา 2) ควรมีการควบคุม การปฏิบัติงานด้านการเงิน พัสดุให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ 3) ควรจัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาอย่างเปิดเผย 4) ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของสถานศึกษา 5) ควรควบคุม ดูแล บำรุงรักษา ตกแต่งและซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 6) ควรปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่ชัดเจนมีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึง มีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ 7) ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 8) ควรมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา 9) ควรให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา 10) ควรรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

Email :sakorn209@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to study a situation of the administration in according with good governance of the basic educational institutes under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4, and the guideline for the administration in according with good governance of the basic educational institutes under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4. The sampling group included the administrators of the basic educational institutes under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4 for 124 persons. The research instrument was a rating scale questionnaire with a reliability of 0.90 and the data analysis used percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results found the followings. The situation of the administration in according with good governance of the basic educational institutes under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4 in general had a performance at a good level sorting by an average from most to least level that included rule of law ethics, transparency, accountability, efficiency, responsiveness, decentralization, equality, consensus oriented respectively. The guideline for the administration in according with good governance of the basic educational institutes under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4 found as the followings. 1) It should supervise and encourage the personnel to behave according to the law and regulations of the institute administration. 2) It should control working of finance and procurement according to the rules and regulations. 3) It should organize the meeting to explain all works of the institute openly. 4) It should open an opportunity to a community for participating in the institute administration. 5) It should control, supervise, maintenance, and repair building and places to be in condition of working continuously and sustainably. 6) It should work according to the clear strategies and objectives with the operational processes and systems as standard including evaluation and continuous improvement and development. 7) It should encourage teamwork. 8) It should empower and give responsibility for the decisions and performance to the personnel in the educational institutes. 9) It should encourage fairness in working of the institute personnel. And 10) it should listen to opinions of the institute personnel.

Keywords: Administration in according with Good Governance, Basic Educational Institutes

บทนำ

หลักธรรมาภิบาลเป็นมิติของกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารงานภาครัฐ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการที่มีคุณภาพสูง ในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น เพื่อรับประกันเรื่องฉ้อราษฎร์บังหลวง และความ

ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารงานที่โปร่งใสให้มีคุณภาพสูงขึ้น ดังนั้นหลักธรรมาภิบาลจึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของทุกองค์กรทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เกษม วัฒนชัย (2546, น.8) ในภาคราชการไทยได้ดำเนินการสร้างธรรมาภิบาลขึ้นมีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 จนกระทั่ง ปี 2552 สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ศึกษาและจัดทำ

เกณฑ์สำหรับใช้ประเมินเพื่อจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating) ขึ้นเพื่อนำไปใช้สำรวจและประเมินระดับธรรมาภิบาลของส่วนราชการและจังหวัดในการจัดทำเกณฑ์ดังกล่าวสำนักงาน ก.พ.ร.ได้ศึกษาและวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลของสถาบันต่างๆในระดับสากลร่วมกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยพบว่า มี 10 องค์ประกอบหลักที่สำคัญ และเหมาะสมสำหรับนำมากำหนดเป็นเกณฑ์ในการประเมินการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักฉันทามติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552, น. 4)

ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาของประเทศ มีนโยบายในการพัฒนาระบบราชการโดยมุ่งให้หน่วยงานในสังกัดทุกระดับมีการบริหารราชการและบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดความคุ้มค่า เยาวชนและประชาชนได้รับความสะดวก และตอบสนอง ความต้องการของประชาชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสนองรับนโยบายดังกล่าวจึงกำหนดแผนในการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในหน่วยงานทุกระดับไว้ในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนัก และปรับปรุงระบบงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ และการปฏิรูปการศึกษา วิชัย โนนทิง (2551, น.2) โดยเฉพาะในส่วนของผู้บริหารถือว่าเป็นบุคคลสำคัญของหน่วยงานต่างๆ เพราะเป็นหัวหน้าของหน่วยงานที่ต้องทำหน้าที่ควบคุม ดูแล ดำเนินการให้เป็นไปด้วยความราบรื่น และลุล่วงสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้บริหาร

ที่ดีจึงควรมีการตัดสินใจที่ถูกต้อง และบริหารงานด้วยความโปร่งใส สุจริต สามารถตรวจสอบได้ ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทุกด้าน ทั้งด้านวิชาการ และด้านคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า คุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงความพร้อมในการบริหารจัดการที่มีคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาโดยจะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพกระบวนการพัฒนาคุณภาพ และการควบคุมคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2552, น. 38)

จากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน พบว่าการบริหารจัดการสถานศึกษาซึ่งขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษานั้น มีการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลเพียงในระยะเริ่มต้น และผู้บริหารสถานศึกษายังคงบริหารด้วยวัฒนธรรมของการทำงานแบบเดิมที่มีการใช้พระเดชมากกว่าพระคุณยึดตัวบุคคลคือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลักมากกว่าการทำงานเป็นทีมทำให้เกิดการร้องเรียนถึงการไม่ได้รับความเป็นธรรมความไม่โปร่งใสในเรื่องของการบริหารงานการเงินและการพัสดุ ขาดการตรวจสอบและการมีส่วนร่วมของชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว และองค์กรต่างๆ ชีระ รุญเจริญ (2548, น. 15) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการขาดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการในสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันจะส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา และประชากรในวัยเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมเขตพื้นที่บริการ โดยมีเป้าหมายมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขตามแนวทางของการปฏิรูปการศึกษาได้เห็นความสำคัญของหลักการดังกล่าวจึงมีนโยบายในการเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการที่ครอบคลุมการดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกิดความตระหนักในอันที่จะพัฒนาและปรับ

ระบบงานตลอดจนดำเนินงานด้านการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น โดยได้มีการจัดประชุมอบรมสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อนำไปปฏิบัติและเสริมสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในระบบงานของสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (2559, น. 39-41)

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยจะศึกษาหลักธรรมาภิบาลทั้ง 10 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักความเสมอภาค และด้านหลักฉันทามติ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มมากขึ้นอันจะทำให้เกิดระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4 ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดธรรมาภิบาลของสำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ที่ประกอบด้วยหลัก 10 ประการ ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักความเสมอภาค และด้านหลักฉันทามติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552, น. 4) มาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จำนวน 181 แห่ง จำนวน 181 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ซึ่งได้ใช้เทคนิคกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie; & Morgan) โดยการสุ่มแบบง่าย ใช้วิธีการจับฉลาก อ้างอิงจากบุญชม ศรีสะอาด (2553, น. 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 124 คน

เครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หาความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถามด้วยตนเองได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 124 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากแหล่งข้อมูลเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาโดยแจกแจงเป็นค่าความถี่และค่าร้อยละประกอบการบรรยาย

สรุปผล

1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมากทั้ง 10 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักความเสมอภาค และด้านหลักฉันทามติ ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 1) ควรกำกับ ดูแล ส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบ และข้อบังคับต่างๆของการบริหารงานในสถานศึกษา 2) ควรมีการควบคุม การปฏิบัติงานด้านการเงิน พัสดุ ให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ 3) ควรจัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานด้านต่างๆของสถานศึกษาอย่างเปิดเผย 4) ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของสถานศึกษา 5) ควรควบคุม ดูแล บำรุงรักษา ตกแต่ง และซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน 6) ควรปฏิบัติงานตาม ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐานรวมถึงมีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ 7) ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม 8) ควรมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา 9) ควรให้ความเป็นธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา 10) ควรรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 มีประเด็นเพื่อการอภิปรายผลจากข้อค้นพบใหม่ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมากทั้ง 10 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักความเสมอภาค และด้านหลักฉันทามติ ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าระดับสภาพการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านหลักนิติธรรม จากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษายึด และปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากได้มีการทบทวน ปรับปรุงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ แก่บุคลากรในสถานศึกษาเป็นระยะๆ มีการสอดแทรกหลักจรรยาบรรณให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาได้ตระหนัก รับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, น. 89) ที่กล่าวว่า หลักนิติธรรม เป็นการใช้อำนาจที่ต้องคำนึงถึงเรื่องความเป็นธรรม และความยุติธรรม โดยการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับทั้งที่มีอยู่และที่มีขึ้นใหม่ ต้องมีความถูกต้อง และไม่เกิดความสับสน หวาดระแวงของผู้ที่มีส่วนร่วมต่อการแสวงหาประโยชน์ในการดำเนินการ รองลงมาคือหลักด้านความโปร่งใส จากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาเปิดเผยงบประมาณ และแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ยึดแนวระเบียบปฏิบัติในการดำเนินการตามแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีมีรูปแบบการตรวจสอบในรูปของคณะกรรมการและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างเปิดเผยต่อผู้เกี่ยวข้องให้ทราบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ พานพิกุล (2552, น. 144-149) ได้ศึกษาการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชน วัดปราสาท อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการในสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความโปร่งใส ได้ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตรวจสอบการปฏิบัติงาน และมีการเปิดเผยให้ทุกฝ่ายได้รับทราบข้อมูล และตรวจสอบการทำงาน และด้านหลักความรับผิดชอบ จากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาจัดองค์กร และโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีคำสั่งมอบหมาย

งาน และผู้รับผิดชอบชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษามีเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน สร้างความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบ มีการกำหนดความรับผิดชอบที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงษ์ ปัญญาอุดมกุล (2552, น.93-94) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนขุนควรวินัยวิทยา อำเภอบง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า หลักความรับผิดชอบ ได้ดำเนินการส่งเสริมให้บุคลากรมีความมุ่งมั่น สำนึกในหน้าที่รับผิดชอบต่อประเทศชาติ โดยการจัดอบรมพัฒนาครู การให้ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ที่รับผิดชอบในกรอบของจรรยาบรรณวิชาชีพครู

2. แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จากข้อค้นพบใหม่ ผู้วิจัยนำประเด็นมาอภิปราย ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านหลักนิติธรรม ควรกำกับ ดูแลส่งเสริมให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบ และข้อบังคับต่างๆของการบริหารงานในสถานศึกษา ควรมีการควบคุม การปฏิบัติงานด้านการเงินพัสดุ ให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ศิลปะในการโน้มน้าวจิตใจให้บุคลากรปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา ผู้บริหารดำเนินการให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด และมีเหตุผลสอดคล้องกับ ศิริณารถ นันทวัฒน์ภิรมย์ (2547, น.80) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมือง ลำพูน พบว่า การบริหารงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการบริหารทางด้านงบประมาณมีการบริหารงานที่ผ่านระดับคุณภาพการมีความตระหนักถึงความสำคัญ มีการมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บควบคุม และเบิกจ่ายพัสดุเป็นงานย่อยที่สำคัญในส่วนของการควบคุม บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ ซึ่งต้องมีการปฏิบัติตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ

พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม ระบุว่าในการที่สถานศึกษาได้รับพัสดุของทางราชการแล้ว จะต้องมีการลงบัญชีหรือลงทะเบียนควบคุมพัสดุแยกออกเป็นแต่ละชนิด โดยมีหลักฐานการรับเข้าบัญชี หรือลงทะเบียนไว้ประกอบการลงรายการด้วย และจะต้องมีการเก็บรักษาให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ปลอดภัย ครบถ้วน ถูกต้อง นอกจากจะเป็นการปฏิบัติงานตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดแล้ว ยังเป็นการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งจะต้องมีการปฏิบัติงานอย่างรัดกุม ถูกต้อง โปร่งใส พร้อมทั้งจะรับการตรวจสอบจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานจากภายนอก

2.2 ด้านหลักความโปร่งใส ควรจัดประชุมชี้แจงการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาอย่างเปิดเผย ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานด้วยด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ สอดคล้องกับพระสุทธิศักดิ์ สุภกิจโจ(2554, น.101) ได้ศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารต้องมีการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบ และกฎข้อบังคับของทางราชการ ควรมีผู้รับผิดชอบด้านการเงิน บัญชี และพัสดุอย่างชัดเจน ผู้บริหารควรมีการประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับ

2.3 ด้านหลักความรับผิดชอบ ควรควบคุม ดูแล บำรุงรักษา ตกแต่ง และซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ควรปฏิบัติงานตาม ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึง มีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย และเป้าหมายในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อให้

บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ตรงตามความสามารถ และมีความชัดเจน สอดคล้องกับ พิสมัย หมกทอง (2554, น. 151) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการบริหารงานตามหลักการมีส่วนร่วมมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าบุคลากรของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีความตั้งใจเอาใจใส่ต่อการบริหารงาน และคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำกับ ดูแล และส่งเสริมให้บุคลากรมีวินัย ประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อบังคับของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด มีการประชุมชี้แจงหรือจัดกิจกรรม เพื่อแจ้งให้บุคลากรทราบอยู่เสมอ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรปฏิบัติตามกฎหมาย ตรวจสอบได้ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรอย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง และส่วนรวม ปฏิบัติภารกิจต่างๆของสถานศึกษา โดยไม่มีการทอดทิ้งหรือปฏิเสธและปฏิบัติภารกิจต่างๆจนสำเร็จ

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ การบริหารงานด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านบริหารงานทั่วไป

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใส่ใจ ดูแล บำรุงรักษา ตกแต่ง และซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ ประหยัด คุ่มค่า สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานงบประมาณและการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรวิจัยกระบวนการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐ และเอกชน

2.4 ควรวิจัยความรู้ความเข้าใจของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล 2.5 ควรวิจัยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

เกษม วัฒนชัย. (2546, น.8). ธรรมาภิบาลกับการคอร์รัปชันในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ปริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ธีระ รุญเจริญ. (2548). ผู้ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พระสุทธิดี สุกกิจใจ. (2554). การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พิสมัย หมกทอง. (2554). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

วิชัย โนนทิง. (2551). สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วีระยุทธ ชาดะกาญจน์. (2552). เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิรินารณ นันทวัฒน์ภิรมย์. (2547). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมืองลำพูน. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วันเพ็ญ พานพิกุล. (2552). การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดปราสาท อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 4. (2559). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. ขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). แนวปฏิบัติงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษานิติบุคคล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

สุรพงษ์ ปัญญาอุดมกุล. (2552). การบริหารงานวิชาการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนขุนควรวทยา อําเภอปง จังหวัดพะเยา. การศึกษาอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.